

יתרו תשפ"ג: גירות יתרו ואנשי שושן

שמות פרשת יתרו פרק יח

(א) וַיִּשְׁמַע יְתֵרוֹ כִּהֵן מֵדִן חֲתָן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיא יְקֹנָק אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:

רש"י שמות פרשת יתרו פרק יח

(א) וישמע יתרו - מה שמועה שמע ובא, א קריעת ים סוף ומלחמת עמלק:

יתרו - שבע שמות נקראו לוב רעואל, יתר, יתרו, חובב, חבר, קיני, פוטיאל. יתר, על שם שיתר פרשה אחת בתורה (להלן פסוק כא) ואתה תחזה. יתרו לכשנתגייר וקיים המצות הוסיפו לו אותג אחת על שמו

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף קטז עמוד א

תנו טריפות (סו"ט 97 מג.) מיייתי
ראיה מאיוב אטריפות דבהמה (י"ב):
אסור

והכל קרבו עולות עולות אין שלמים לא והא
כתיב ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים אלא
אימא ¹⁰ הכל קרבו עולות [ושלמים והתניא

אבל שלמים לא כ"א עולות] עולות אין שלמים לא כמ"ד לא קרבו שלמים
¹¹ בני נח דאיתמר ר"א ור' יוסי בר חנינא חד אמר קרבו [שלמים ¹² בני נח]
וחד אמר לא קרבו מ"ט דמ"ד קרבו שלמים בני נח דכתיב ויהבל הביא גם
הוא מבכורות צאנו ומחלביהן איזהו דבר שחלבו קרב לגבי מזבח ואין כולו
קרב לגבי מזבח הוי אומר זה שלמים מ"ט דמ"ד לא קרבו ¹³ דכתיב ויעורי
צפון ובואי תימן ¹⁴ תתנער אומה שמעשיה בצפון ותבוא אומה שמעשיה
בצפון ובדרום ומר נמי הכתיב ומחלביהן ¹⁵ משמניהן [דידהו] ומר נמי
הכתיב עורי צפון [ההוא] בקיבוץ גליות הוא דכתיב והא כתיב ויאמר משה
גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלהינו זבחים לאכילה ועולות
להקרבה והא כתיב ויקח יתרו ¹⁶ [חותן משה] עולה וזבחים ההוא לאחר מתן
תורה הוא דכתיב הניחא ¹⁷ למ"ד [יתרו] אחר מתן תורה היה אלא למ"ד
[יתרו] קודם מתן תורה היה מאי איכא למימר דאיתמר ¹⁸ בני ר' חייא ור'
יהושע בן לוי חד אמר יתרו קודם מתן תורה היה וחד אמר יתרו אחר מתן
תורה היה למ"ד יתרו קודם מתן תורה היה קסבר שלמים הקריבו בני נח
כתנאי וישמע יתרו כהן מדין מה שמועה שמע ובא ונתגייר ר' יהושע אומר
מלחמת עמלק שמע ¹⁹ שהרי ²⁰ כתיב בצדו ויחלש יהושע את עמלק ואת
עמו לפי חרב ר"א המודעי אומר מתן תורה שמע [ובא] שכשניתנה תורה

דידהו. מן השמנין שזכר ומיהו
עולות הו: בקיבוץ גליות. [וה"ק]
עורי רוח לפיגית וכו' רוח דרומית
לקבץ גליות המפוזרות כנס: זבחים
ועולות. זבחים היינו שלמים וקודם
מתן תורה כולו בני נח. ומשני
זבחים אינן שלמים אלא לשון שחיטה
בעלמא ולאכילה: הניחא למ"ד כו'.
פלוגמא לקמן: כתנאי. אי קודם
מתן תורה הוה [יתרו] אי לאחר:
ובחיכלו כולו אומר כבוד כו'. רישא
דקרא קול ה' יחולל אילות וזממן תורה
משמע וזהיכלו של כל מלך ומלך
כולו אומר כבוד להקצ"ה: אמר להם
וישב ה' מלך לעולם. כבר נשבע
שיהא מלך לעולם על כרייתו ולא
ישחיתם: תשע מאות ושבעים וארבעה
דורות קדם שנברא העולם. וכ"ו
מאדס ועד משה רבינו הרי דבר
זוה לאלף דור (תהלים קה"ב): עזו.
המורה שיהא מעוזן של ישראל:
דאפי'

לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל [מלכי] עובדי כוכבים אחותן רעדה בהיכליהן ואמרו שירה
שנאמר ובהיכלו כולו אומר כבוד נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו
שמא מבול בא לעולם ²¹ [אמר להם] ²² להם [אמר להם] וישב ה' מלך לעולם ²³ כבר נשבע הקב"ה
שאינו מביא מבול לעולם ²⁴ אמרו לו מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא שנא' ²⁵ כי [הנה] באש
ה' נשפט אמר להן כבר נשבע שאינו ²⁶ משחית כל בשר ומה קול ההמון הזה ששמענו אמר להם חמדה טובה
יש לו בבית גניזו שהיתה גנוזה אצלו ²⁷ תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש ליתנה לבניו שנאמר ²⁸ ה'
עוז לעמו יתן ²⁹ [מיד] פתחו כולם ואמרו ³⁰ ה' יברך את עמו בשלום ³¹ ר"א אומר קריעת ים סוף שמע ובא שנא'
ידיהי כשמוע כל מלכי האמורי ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע ³² כי שמענו את אשר הובישה ה' את מי
ים סוף מאי שנא התם ³³ דאמר [ליה] ³⁴ ולא היה בם עוד רוח ומ"ש הכא ³⁵ דקאמר ³⁶ ולא קמה עוד רוח באיש
דאהילו

דבנתען עג הפטייה חין נהמיר
מלכנוס משוס לזוט שפטים לדרכיה
מזיה לכונסה דבאנוסה כתיב ולו מהיה
לאשה (דברים כג) ^א: **לא** בימי דוד ולא
בימי שלמה. (ג) מליתי הגיתי ^ב וצת
פרעה דזימי שלמה לא קשה דמידי הוא
טעמא אלא משוס שולמן מלכים והני
לא זריכי אצל קשה דאמרינן צהערל
(לקמן דף עט. ושם) גזי מעשה
דנבעוים דזימי דוד נחוספו גרים על
ישראל ק"ן אלף וי"ל דמעלמן נהגיירו
כדלשכתן גזי מרדכי ואסתר ורביס
מעמי הארץ מתייהדים ויש ספרים
שכתב צהן לא קבלו גרים לא זימי
דוד ולא זימי שלמה אלא שנעשו גרים
גרורים והיה דפ"צ דשבת (דף נא).
הוא דלמא לקמיה דהלל ואמר גיירני
ע"מ לעשות כ"ג צטות היה הלל
דסופו לעשות לשם שמים וכן היה
דהכללת (מנחות מד.) דלמא לקמיה
(ג) דרבי גיירני ע"מ שאשא לאומי
תלמיד: **אמר** רבי הוואיל ומבווער

גמ'.
(ב)
ד:
(ב)
גי
בם
ז:
יור:
וחד:
רבו
לח:
יבם
זיה:
זית:
גרי
ער
י"ם
הן
זחם
את
היו
תלמוד בבלי / תולדות הורש"א - סו"ת יבמות / תלמוד בבלי / סו"ת וילנא חזקוני / עמוד 54

איש וכך מי שנתגייר לשום שולמן מלכים
לשום עבדי שלמה אינן גרים דברי ר' נחמיה
שהיה רבי נחמיה אומר אחד ^א גירי אריות
ואחד גירי חלומות ואחד גירי מרדכי ואסתר
אינן גרים עד שיתגיירו בזמן הזה כזמן הזה
ס"ד אלא אימא כזמן הזה הא איתמר עלה
א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב
דהלכה כדברי האומר כולם גרים הם אי הכי
לכתחלה נמי משום דרב אסי ^ב דאמר רב
אסי ^א הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים וגו'
ת"ר ^ז אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא
בו ^ה לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי
שלמה א"ר ^ו אליעזר מאי קרא ^א הן גור יגור
אפס מאותי מי גר אתך עליך יפול ^ב אבל
איך לא: הנטען על אשת איש וכו': אמר
רב ובעדים אמר רב ששת ^א אמינא כי ניים
ושכיב רב אמר להאי שמעתתא דתניא
ת"ה הנטען על אשת איש ^ו והוציאוה על ידו
ונתגרשה מתחת ידי אחר אם כנס לא יוציא
ה"ד אי דאירא יודיה רז אבא אחר ואסתר

לכח נהגייריה נסס יהדות חנה כשביני
שיאלנה זה: עבדי שלמה. בעלי
שררה היו: גירי אריות. ^א כגון כותים
דכתיב צספר מלכים (צ' ח) וישלח ה'
צהס את האריות ונתגיירו כלכתיב
המס בגלות שומרון: גירי חלומות. בעל
חלומות אמר להס להסגייר: מרדכי
ואסתר. ורביס מעמי הארץ מתייהדים
(אסתר ח) ^א: בזמן הזה ס"ד. כל הני
מקמי הכי לאו גרים נינהו כגון
נצחל אדן וכיוצא צו: בבזח"ז. שלא
יעשה מחמת שררה: אי הכי.
דגזירת מעלייתא היא: לכתחלה נמי.
יכנס ואמאי תני לא יכנס: דאמר רב
אפי. טעמא דמתניתין משוס דכתיב
הסר ממך עקשות פה ולזות שפטים
החמק ממך דלמא לאחזוקי לקלא
קמא: הן גור. הצא להסגייר יגור
אפס מאותי בעוד שאין אני עמכם
יתגייר דהיינו בזמן הזה: מי גר אתך
עליך יפול. מי גר אתך צענוינן
כאשר אמרת: עליך יפול. לעוה"צ

הגדה
(ב) גמי
יפול מי גי
הוא דעלי
(ג) תו
כדברי סא
הס ואפי
גי
(ג) ד"ה
הגיטי. י
צמח"ד
(ד) ד"ז
שילא
הי
(ה) בא'
ג"צ דף
ד'
—

יבמות עט.

השדה לילה והא כתיב ^א לא תלין נבלתו על העץ אמר רבי יוחנן משום
רבי שמעון בן יהוודק ^ב מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם
שמים בפרהסיא שהיו עוברים ושבים אומרים מה טיבן של אלו הללו בני
מלכים הם ומה עשו פשטו ידיהם בגרים גרורים אמרו אין לך אומה
שראויה להדבק בה כזו ומה בני מלכים כך בני הדיוטות על אחת כמה וכמה
ומה גרים גרורים כך ישראל על אחת כמה וכמה מיד נתוספו על ישראל
מאה וחמשים אלף שנאמר ^א ויהי לשלמה שבעים אלף נושא סבל ושמונים
אלף חוצב בהר ודלמא ישראל הוו לא סלקא דעתך דכתיב ^א ומבני ישראל
לא נתן שלמה עבד ודלמא ^ב דוגזר בעלמא אלא מהכא ^א וייספר שלמה כל
האנשים הגרים אשר בארץ ישראל [וגו'] וימצאו מאה וחמשים אלף
[וגו'] ויעש מהם שבעים אלף (נושא) סבל ושמונים אלף חוצב בהר ונתנינם
דוד גזר עליהם משה גזר עליהם דכתיב ^א מחוטב עציך עד שואב מימך
משה גזר לההוא דרא דוד גזר לכולי דרא ואכתי יהושע גזר עליהו דכתיב
"ויתנם יהושע ביום ההוא חוטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח ה' יהושע
גזר בזמן שבית המקדש קיים דוד גזר בזמן שאין בית המקדש קיים
בימי

אסתר פרק ח

(יז) ובכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע שמחה וששון ליהודים משמה ויום טוב ורבים מעמי הארץ מתהדים כי נפל פחד היהודים עליהם:

אבן עזרא אסתר פרק ח פסוק יז

ויתכן היות מתיהדים שיתחסו על שבט יהודה והנה יהיה בדקדוק יפה:

**מרוב השמחה: ורבים מעמי הארץ
מתיהדים. רוצה לומר, שהיו מראים
עצמם שהם יהודים, או ירצה בזה, שהם
מתגיירים ושבים לדת היהודים: ביום**

וּמ"ש ורבים מעמי הארץ מתיהדים, אחשוב כי
 על לא היו באים להתגייר עצמם, כי ידוע כי
 כן, לא יקבלום, אם לפי שקשים גרים לישראל
 או [קידושין ע.], כ"ש מאלו אם היו מזרע עמלק, עם
 היות שאמר מעמי הארץ, גם כי [יבמות כד:] אין
 נה מקבלים גרים לימות המשיח. לזה היו הם
 ים, מתיהדים, ר"ל כי היו מראים עצמם כאלו הם
 שר יהודים, והיו משנים מלבושיהם. ואם נפשך לומר
 מתיהדים ממש, ואמר שבא להגיד שלמות עם
 בני ישראל, כי אם היות הגזרה נגזרת עליהם
 להשמיד להרוג ע"ד שביארנוהו, לא המירו דתם.
 זק ואלה תכף בבא עליהם הצרה הזאת עזבו את
 יד. אלהיהם ואת דתם.

מנות הלוי >מהדורה חדשה< / אלקבץ, שלמה בן משה הלוי / עמוד 382
 הודפס מאתר אוצר החכמה

ביאור הגר"א

לא קיבלו אותם, כמ"ש 88 שאין מקבלים ולכך כתיב 'מתיהדים'. שעשו עצמן
 גרים בימי מרדכי. ועוד, שלא היו גרים כיהודים, אבל באמת אינם יהודים
 גמורים כי לא נתגיירו אלא מחמת פחד. גמורים.

ביאור הגר"א לני"ך - מגילת אסתר / אליהו בן שלמה זלמן (הגר"א) / עמוד 118
 הודפס מאתר אוצר החכמה

הידושי הרשב"א מסכת יבמות דף עט עמוד א

מיד נתוספו על ישראל מאה וחמשים אלף גרים. והא דאמרינן לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה היינו ב"ד מומחה אבל אלו נתגיירו בב"ד הדיוטות וכיון שנתגיירו חשו להן כדקי"ל כולם גרים הם כדאיתא בפרק כיצד (כ"ד ב') גמ' הנטען מן השפחה ונתגיירה, וכזה כתב הרמב"ם ז"ל.

הידושי הרישב"א מסכת יבמות דף עט עמוד א

מיד נתוספו על ישראל מאה וחמשים אלף גרים. והקשו רז"ל והא אמרינן לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה, ותירצו דהללו בב"ד הדיוטות נתגיירו וקי"ל דבדיעבד כלם גרים כדאיתא בפ' כיצד (כ"ד ב'), ומסתברא דקושיא מעיקרא ליתא דההיא שלא קבלו גרים בימי דוד ובימי שלמה היינו בסתם דמסתמא הם אינם עושים אלא מפני פחד מלחמת דוד או לשלחן מלכים ועושר שלמה, אבל באלו הדברים הוכיחו שנתגיירו מפני מה שראו בזה קדושת התורה ויושר חוקיה ומשפטיה ולכן קבלום.

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף כד עמוד ב

הנטען על השפחה ונשתחררה, או על העובדת כוכבים ונתגיירה - הרי זה לא יכנס, ואם כנס - אין מוציאין מידו. הנטען על אשת איש והוציאוו מתחת ידו, אע"פ שכנס - יוציא.

גמ'. הא גיורת מיהא הויא; ורמינהי: אחד איש שנתגייר לשום אשה, ואחד אשה שנתגיירה לשום איש, וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים, לשום עבדי שלמה - אינן גרים, דברי ר' נחמיה; שהיה רבי נחמיה אומר: אחד גירי אריות, ואחד גירי חלומות, ואחד גירי מרדכי ואסתר - אינן גרים, עד שיתגיירו בזמן הזה; בזמן הזה ס"ד? אלא אימא: כבזמן הזה! הא איתמר עלה, א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: הלכה כדברי האומר כולם גרים הם. אי הכי, לכתחלה נמי! משום דרב אסי, דאמר רב אסי: אהסר ממך עקשות פה ולזות שפתים וגו'. ת"ר: אין מקבלין גרים לימות המשיח; כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה. א"ר אליעזר, מאי קרא? בהן גור יגור אפס מאותי מי גר אתך עליך יפול, אבל אידך לא.

רמב"ם איסורי ביאה יג-טו

אל יעלה על דעתך שמששון המושיע את ישראל או שלמה מלך ישראל שנקרא ידיד יי' נשאו נשים נכריות בגיורתן, אלא סוד הדבר כך הוא, שהמצוה הנכונה כשיבא הגר או הגיורת להתגייר בודקין אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיזכה לה או מפני הפחד בא להכנס לדת, ואם איש הוא בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית, ואם אשה היא בודקין שמא עיניה נתנה בבחור מבחורי ישראל, אם לא נמצא להם עילה מודיעין אותן כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות כדי שיפרושו, אם קבלו ולא פירשו וראו אותן שחזרו מאהבה מקבלים אותן שנאמר. ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה

הלכה טו

לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה, בימי דוד שמא מן הפחד חזרו, ובימי שלמה שמא בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו, שכל החוזר מן העכו"ם בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגירי הצדק, ואעפ"כ היו גרים הרבה מתגיירים בימי דוד ושלמה בפני הדיוטות, והיו ב"ד הגדול חוששין להם לא דוחין אותן אחר שטבלו מכ"מ ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריתם

תוספות מסכת יבמות דף מו עמוד ב

משפט כתיב ביה - ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (דברים א) אי נמי משפט אחד יהיה לכם ולגר (במדבר טו) ואפ"ל למ"ד בסנהדרין (דף ג. ושם)

תוספות מסכת יבמות דף מז עמוד א

דבר תורה חד נמי כשר הכא מדמין לגזילות וחבלות דבעינן שלשה לכ"ע ור' יוחנן דהכא אית ליה בהדיא בירושלמי דשנים שדנו אין דיניהם דין וא"ת ואנן היכי מקבלין גרים הא בעינן מומחין וי"ל דשליחותיהו עבדינן כדמשמע נמי בשילהי המגרש (גיטין דף פח: ושם) וכמו שחשו לנעילת דלת בפני לוויין חשו נמי לנעילת דלת בפני גרים.

תוספות מסכת קידושין דף סב עמוד ב

גר צריך שלשה משפט כתיב ביה כדין - נראה דוקא בקבלת מצות הוא דבעינן ג' אבל בטבילה בחד סגיא אם כבר קיבל עליו המצות וראיה מההיא דיבמות (דף מה:): דקאמר התם ההוא דהוה קרי ליה בר ארמאי פירוש משום דמל ולא טבל אמר ריב"ל מי לא טבל לקריו כלומר וכי לא ראה קרי מימיו דצריך לטבול א"כ משמע מדנפיק בטבילת קריו משמע דלא בעינן שלשה ומיהו קשה מהא דאמר (שם דף מז:): דמושיבין אותה במים עד צוארה ושני תלמידי חכמים יושבים מבחוץ ומודיעין לה מקצת מצות קלות ומקצת חמורות ופריך והא בעינן שלשה ומשני תני שלשה אלמא משמע דלטבילה נמי בעינן שלשה ויש לומר דודאי למצוה בעינן שלשה אבל לא לעכב אי נמי י"ל דהא דבעי שלשה היינו טעמא משום קבלת מצות וא"ת משום קבלת מצות נמי אמאי בעינן שלשה והרי הודאות והלואות דכתיב בהן משפט ואפ"ה אמרינן בסנהדרין (דף ג.) דדן אפילו יחידי ויש לומר דיש לנו להשוותן לגזילות וחבלות דלעולם בעי שלשה דכל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן וא"ת א"כ ליבעי מומחין כמו גזילות וחבלות ויש לומר דשליחותיהו עבדינן כדאמרינן בגיטין (דף פח:): עוד אמר הר"ר נתנאל דבגר כתיב לדורותיכם דמשמע בכל ענין אע"ג שאינן מומחין דעל כרחק השתא ליכא מומחין שהרי אין סמוכין ולדורותיכם משמע לדורות עולם.

תשובות והנהגות כרך ד סימן רל

גר צדק שנתגייר בבית דין שמגיירים שלא כדין

עובדה באה לידי בחתן שבא לבית הכנסת שלנו מגודל זקן ופאות, והעידו לפני על חסידותו (ואפילו טובל עצמו כל יום), ולתמהוני כששאלתי אותו היאך נתגייר סיפר לי שנתגייר כאן בארץ בב"ד שמפורסם עליו שמגיירים שם שלא כדין בלי קבלת מצוות, והוא בא מחו"ל וחיפש בתמימותו להתגייר, והפנו אותו השלטונות כאן לבית דין שהוא שקיבלו אותו ונימול וטבל כגר, ולדעתי כיון שבית דין זה מגיירים שלא כדין, אף שאצלו היה כדין, אבל מ"מ חוששני שלא מועיל וכמו שיבואר.

וטעם הדבר הוא שגירות צריך בית דין שמשפט כתיב בו, ואלו הדיינים הם רשעים ר"ל, מהרסים ומחריבים קדושת עם ישראל, ומביאים עלינו חרון אף ה' ח"ו, והיאך יהיו הם הדיינים שיוורו במשפט והם רשעים ופסולין, ובפרט שלכמה פוסקים גירות מועיל בזה"ז רק מכה דשליחותיהו דקמאי קעבדינן, וקמאי בודאי לא עבדי רשעים כאלו לשלוחם לגירות, וע"כ נמנעתי לקרוא אותו אצלינו בשבת לתורה כיון שמעיקר הדין הוא עדיין נכרי, ולדברי הגר יש עוד כמה וכמה במצב כמוהו.

אמנם דחקו אותי טובא, שרק עכשיו הוא התחתן ועודו בשבת השבע ברכות שלו, והמניעה ממנו להמשיך לנהוג כישראל עלולה להביא צער גדול ועגמת נפש לא רק לחתן ולכלה, אלא לכל המשפחות, והתחננו לפני למצוא איזה היתר.

ונראה דיש לצדד להקל בשעת הדחק ובדיעבד עד שנוכל לטבולו בפני דיינים כשרים, ע"פ דברי התוס' ביבמות (מה: ד"ה מי לא טבלה לנדונה) שאם ידוע לכל שטבלה נחשב כאלו עומדת בפניהם, וגם כאן כפי ששמענו שידוע לכל שהוא טובל יום יום ומתנהג בחסידות, י"ל דהוה כאילו בית דין ראו ועמדו עליו בטבילתו ומועיל בדיעבד. וגם יש לומר שאולי רשעים אלו שקיבלוהו סברי דמצוה קעבדי וכה"ג לא פסלינן להו אף שעוברים עבירה וכמבואר בפ"ג דסנהדרין. וכן יש לצרף ע"פ דעת הרמב"ם (פרק י"ג דאיסור"ב הלכה י"ז) שכתב דגר שלא בדקו אחריו, או לא הודיעוהו המצוות ועונשן, ומל וטבל בפני ג' הדיוטות, הרי זה גר אפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר, הואיל ומל וטבל יצא מכלל עכו"ם, והוששין לו עד שיתבאר צדקתו, ע"ש היטב דמשמע שאפילו אם הקבלה נעשתה בפני הדיוטות ושלא כדין עד כדי כך שעדיין קיים ספק שיעבוד עוד ע"ז, מ"מ אם מתברר שהוא גר צדק חלה הגירות למפרע, וע"ש היטב שדבריו צ"ב.

וע"כ מפני כבוד הבריות נתיר לו להמשיך לנהוג כיהודי למשך יום אחד, אבל הוריתי לו לבוא לבית דין הגון תיכף למחרת להתגייר כדין בפני בית דין כשר, והיינו לקבל עול מצוות ולטבול בפניהם לשם גירות, ולא יישאר לנצח פגם בגירותו וכמש"נ. (ולענין הטפת דם ברית נראה להקל דאין צריך, כיון שמלו אותו לשם ברית, שידעו אצלו שרוצה באמת לקיים המצוות מועיל בדיעבד, ולדעת הרבה פוסקים המילה בגר לא צריך בית דין כלל. אבל עיין בשו"ת אבני נזר יו"ד סי' של"ד באחד שנתגייר בבית דין שלא כדין וציוה להטיף ממנו דם ברית ולהטבילו. ואולי חשש במקרה ההוא שלא הקפידו להטיף דם, או שלא היה אצלו כלל קבלת המצוות, אבל כאן המילה נעשתה כהלכתה ולשם גירות, ועם קבלת מצוות כדין, רק דייני הבית דין הלזו אינם כשרים לגייר, בזה נראה שמועיל. וכ"ש לדעת הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל שהורה במקרה שמלו ערל אחד בחזקת שהוא ישראל ונמצא שהוא נכרי, שלא צריך הטפת דם ברית, כאן עדיף שמלו אותו ע"י מוהל כשר לשם גירות, וכמ"ש).

וצריך ליוזר מאד בגרים שבארץ ישראל, שמצוי הרבה שנתגיירו כדין והם שומרי מצוות כראוי, אלא שנתגיירו על ידי בתי דין כאלו שמגיירים בסיטונות ופסולין הן, וצריך תמיד לברר היכן נתגיירו. ואצלינו, בבית דין דעדה החרדית, כמה פעמים חזרו גרים כאלו ונתגיירו אצלינו כדי לצאת מכל ספק ולהתכשר לבוא בקהל ה' כדת וכדין וכהלכה. ומטעם הממשלה פירסמו כאן באופן רשמי שבשנה שעברה לבד, כאלפיים וחמש מאות גרים נתגיירו על ידי בתי דין לגיור, והם רוסיים או פלאשים (אתיופים) נוצרים וכדומה, שאין להם ולא יהיה להם קשר ממש עם תורה ומצוות, ונשארו גויים לפי דין תורתנו הקדושה ונטמעים ר"ל בנו, או לנו מיום הדין שנצטרך ליתן דין וחשבון ששתקנו ולא מחינו, ובמלחמת משיח עלולים לסבול מאד מזה, אבל אנו הפסדנו לנפשנו כשלא מחינו כחובתנו מדין תורה, והחרדים שתקו כאילו לא נוגע להם.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן קנט

בדבר הב"ד לגרות אם צריך שיהיו כולם ת"ח ד' אדר תש"י. מע"כ ידידי הרה"ג ר' נחמן יוסף גאלדשטיין שליט"א שלו' וברכה.

בדבר אם צריך שיהיו הב"ד לגרות כל השלשה ת"ח דוקא. הנה אף שבלשון הגמ' יבמות דף מ"ז איתא ת"ח אבל ברמב"ם פ"ד מא"ב ה"ו כתב ושלשה עומדין ע"ג ולא הזכיר שיהיו ת"ח ומדלא הקשו עליו נו"כ מגמ' משמע שסברי דלאו דוקא נקט בגמ' ת"ח אלא משום דבעי שידועוהו מקצת הדינים נקט ת"ח וכהא דמצינו בסוטה דף ז' שאמר במתני' ומוסרין לו שני ת"ח ומסיק בגמ' שהוא רק כדי שידעו לאתרויי ביה. וכן הוא במכות דף י' שמה שאיתא במתני' ת"ח הוא או בשביל התראה להמקשה או לדבר עמו שלא יהרגנו שדברי ת"ח יותר מועילים שא"כ אין קפידא בדוקא ת"ח אלא שידעו להתרות ולדבר, דהא פשוט דשני עדים שאינם ת"ח שראו באחד שהרג את הנפש או חלל שבת והתרו בו שחייב מיתה. ומש"כ התוס' סוטה אלמא גבי התראה בעינן ת"ח אינו לדינא שהתראת סתם אנשים לא תהיה התראה דלא ניתן להאמר זה כלל. אלא כוונתם שלכן מוסרים ת"ח שידעו להתרות דסתם אנשים אפשר לא ידעו או שלא ישמע לסתם אנשים שיחשוב המותרת שאין יודעים. ולכן גם בגרות מה שאיתא בברייתא ת"ח הוא רק שידעו מה לומר להגר מקצת המצות וכל מה שצריכים לדבר אתו. ולכן אם גם סתם אנשים ידעו זה מחמת שהת"ח אחד יאמר להם תחלה סגי ולכן לא הזכיר זה הרמב"ם.

ואף שהזכיר הרמב"ם שיהיו ת"ח ברפ"ג מסוטה ובפ"ה מרוצה ה"ח התם דעושין זה הב"ד צריכין למסור ת"ח כדי שודאי ידעו וגם יתקבלו דבריהם אבל בגרות שא"צ לבא דוקא לפני ב"ד שבעיר דהא יכול לבא לפני כל אדם להתגייר שייך רק לומר להם שידעו מה לעשות ואם יודעין רשאיין אף שאינם ת"ח. ורק שצריך לעיין מה שהרמ"א הוסיף על לשון המחבר שנקט כהרמב"ם ושלשה עומדים שיהיו ת"ח משמע לכאורה שפליג ומצריך שיהיו ת"ח דוקא. אבל הא"א לומר כלל שיצטרכו ת"ח דוקא שהרי בימי דוד ושלמה לא קבלו גרים ומ"מ נתגיירו הרבה גרים כמפורש ביבמות דף ע"ט א"כ מוכרחין לומר שהדיוטות גיירום כמפורש ברמב"ם פ"ג מא"ב הט"ז דת"ת ודאי לא היו עושין שלא כהוגן ואם אף רק לכתחלה היו צריכין שיהיו הב"ד ת"ח לא היו חושדין אף הדיוטות כשרים לעשות דבר שאין להם לעשות כמו שלא נחשדו לפסוק שאר דינים השייכים לב"ד ולת"ח. אלא משמע שאף לכתחלה יכולים כל שלשה מישראל לגייר רק שצריך לידע אם עשו כדין. ולכן מוכרחין לומר אף להרמ"א שכוונתו להשיג רק שהי"ל להזכיר שיהיו ת"ח כדאמר בגמ' משום שצריך שידעו איך לעשות. וטעם הרמב"ם והמחבר שלא נקטו הוא דכיון שפרטו כל הדינים בהכרח צריך שידעו. ולכן לדינא אין קפידא בזה רק שהת"ח היחידי יודיע להשנים שמצטרף עמו פרטי הדינים דמילה ונבילה וטבילה/ והודעת המצות וקבלתו.

אך בכלל עיקר הגרות לא נוחה דעתי מזה ואני נמנע מזה לא רק מצד הדין שאין מקבלין לכתחלה בשביל אישות אלא גם מטעם שהוא כמעט ברור כאנן סהדי שלא מקבלת המצות ורק בפיה אומרת שמקבלת ובלא קבלת מצות אף רק פרט אחד הא מפורש בבכורות דף ל' שאין מקבלין אותו. ול"ד להא דשבת דף ס"ח דגר שנתגייר לבין העכו"ם ולא ידע משבת ואף לא מע"ז ומ"מ הוי גר משום דהתם קבל כל מה שחייבין בני ישראל הויא קבלה טובה על כל התורה אף שלא ידע הדינים כלל וכמו שבכל גר א"צ שידועוהו כל המצות ובדיעבד סגי בלא הודעה כלל כמפורש ברמב"ם וש"ע /יו"ד רס"ח/ סעי' י"ב אבל כשלא קבל אין מקבלין דזהו עיקר הגרות וברוב הגרות שבמדינה זו שבשביל אישות אין מקבלין המצות אף כשאומרין בפיהן שמקבלין דהוא כנודע שמרמין דהא לא תהיה עדיפא מבעלה שהוא מופקר ועובר על כל דיני התורה. אך מ"מ אולי גיורת זו תקבל המצות ולכן איני אומר בזה כלום לכתר"ה כי יש הרבה רבנים בנוא יארק מקבלין גרים כאלו וממילא אין לי לומר בזה איסורין אבל אני אין דעתי נוחה וגם דעת אבא אמרי/מארי/ הגאון זצ"ל לא היה נוחה מזה אבל לא אמינא איסורים בזה וכתר"ה יעשה כפי הבנתו ודעתו וכפי הדוחק. וספר אחיעזר שהביא כתר"ה לא ראיתיו עדין.

ומדין נטען על הנכרית ונתגיירה שאסרו מדרבנן מסתבר לע"ד להקל בעובדא כזו שנשואה לו כבר הרבה שנים וכבר כתבתי זה בחדושי ביבמות בטעם נכון אך שתהיה גיורת כדין. ובשטר הכתובה צריך לכתוב גיורתא דא והכתובה היא רק כסך כתובת אלמנה.

ומה שהעיר כתר"ה שהדין שאם הבע"ד מגזם צריך הדיין לומר שקר אתה אומר לא נמצא באלו מגלחין ואיך כתב הש"ך שנמצא שם. פשוט לע"ד שהציון דהס"ק הוא בטעות וצריך להיות בסעי' י"א על הדין שצריך הדיין לפסוק הדין מיד אחר שיתברר לו ע"ז כתב הש"ך שכך משמע באלו מגלחין וכוונתו /מו"ק/ לדף י"ד שפשיט ר' יוסף שמנודה נוהג נדוייו ברגל מהא שדנין ד"מ ברגל ואי לא ציית משמתינן ליה ודחי אביי ודלמא לעיוני בדיניה והשיב א"כ נמצאת מענה את דינו ומשמע מרש"י שקאי על ד"מ וכן מוכרח דא"כ הא אפשר דנין ולא משמתין בלא ציית. ואפשר שמתורץ בזה קושית התוס' דענוי הדין דנפשות הוא אחר גמ"ד דלפרש"י הוא קאי אד"מ אך ממילא גם דנין ד"נ איירי גם גמר דין והוצרך לומר אתו מצפרא וכו'. ומה שהביא באה"ג מסנהדרין לא הוזכר שם אלא בד"נ וצע"ק. ומה שהביא מאבות פ"ה מ"ח הוא ראייה כדפי' כן רש"י והרמב"ם. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין